
عین الحیات

علامہ محمد باقر مجلسی

نشر دینا

فهرست

پیشگفتار مؤلف	۱۳
مقدمه: در ذکر بعضی از فضایل و احوال ابوذر رضی الله عنه	۱۵
وصیت پیامبر (ص) به ابوذر غفاری	۲۸
یا اباذر اعبدا لله کانک تراه	۲۹
فصل اول: در رؤیت است	۳۱
فصل دوم: در غرض از خلق آسمان و زمین و ... است	۳۳
فصل سیم: در شرایط اعمال است	۳۴
فصل چهارم: در حضور قلب است	۴۶
اصل اول: آن که اول عبادات، معرفت است و قبول جمیع عبادات موقوف است بر آن	۵۵
اصل دوم: در کمینگاههای شیطان است	۵۵
اصل سیم: در مراتب معرفت و ایمان است	۶۲
اصل چهارم: در حدوث عالم است	۶۵
اصل پنجم: در تحقیق معنی فردا است	۶۶
اصل ششم: آن که حق تعالی باقی است	۶۹
اصل هفتم: در آفرینندگی خداوند و نفی قول غلات شیعه است	۶۹
اصل هشتم: در خلقت آسمانهاست	۷۰

۷۲.....	اصل نهم: در بیان معنی لطیف و خبیر است
۷۵.....	اصل دهم: در علم و قدرت خداوند است
۷۶.....	فایده اولی: در بیان ضرورت وجود نبی و احتیاج خلاق با آن
۷۷.....	فایده ثانیه: در معجزه است
	فایده ثالثه: در تقریر دلیل بر نبوت پیغمبر آخر الزمان محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب
۷۸.....	صلی الله علیه و آله است
۸۷.....	فایده رابعه: در عصمت انبیاء
۸۸.....	فایده خامسه: در بیان بعضی از شمایل و اوصاف آن حضرت
۹۳.....	ثم حب اهل بیته الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا.
	تنویر اول: در بیان آن که هیچ عصری خالی از امام نمی باشد و آن امام از جانب
۹۳.....	خدا می باید منصوب باشد
۱۰۴.....	تنویر دوم: در بیان عصمت امام است
۱۰۴.....	تنویر سیم: در نازل شدن آیه تطهیر در شأن اهل بیت رسالت است
۱۰۶.....	تنویر چهارم: در بیان فضیلت محبت اهل بیت علیهم السلام است
	تنویر پنجم: در بیان آن که صحت عبادت مشروط است به اعتقاد به امامت ائمه اثنا عشر
۱۱۰.....	صلوات الله علیهم، و بدون آن عبادت ثمره ای نمی بخشد بلکه باعث عقاب می شود
۱۱۱.....	تنویر ششم: در بیان بعضی از صفات و علامات امام و شرایط امامت
۱۲۸.....	در اینکه اهل بیت علیهم السلام کشتی نجات و باب آمرزش اند
۱۳۶.....	مقصد اول: اهتمام در عمل و احتراز از طول امل
۱۴۴.....	مقصد دوم: در بیان دجال
	مقصد سیم: در بیان مجملی از معاد و ذکر بعضی از احوال آن که این
۱۴۶.....	حدیث اشاره بدان دارد
۱۵۶.....	قاعده اول: در بیان فضیلت علم است و یاد گرفتن و یاد دادن آن و فضل علماست
۱۶۰.....	قاعده دوم: در بیان اصناف علم و آنچه از آن نافع است
۱۶۱.....	قاعده سیم: در شرایط و آداب علم و عمل نمودن به آن و بیان اصناف علما
۱۶۶.....	قاعده چهارم: در بیان اصناف علماست و صفات عالمی که متابعت او می توان نمود
۱۶۷.....	قاعده پنجم: در مذمت عمل بی علم

۱۶۸	قاعده ششم: در مذمت فتوا دادن کسی که اهلیت آن نداشته باشد
۱۶۹	خصلت اول: عدم اغترار به عبادت و اعتراف به عجز است
۱۷۰	خصلت دوم: شکر نعمت است
۱۷۳	خصلت سیم: توبه است
۱۷۷	در گذر عمر
۱۷۷	در این که روزی به دست خداست
۱۷۹	در تقوا و پرهیز از گناهان
۱۸۲	در نگاه داشتن زبان
۱۸۵	لمعه اول: در بیان فضیلت صلوات است
۱۸۶	لمعه دوم: در بیان اختلاف شرایع و مذمت بدعت در دین است
	لمعه سیم: در بیان آن که رهبانیت در این امت نمی باشد و رهبانیت اختیار نمودن
۱۹۲	در این امت بدعت است
۱۹۴	لمعه چهارم: در بیان اعتزال از خلق است
۱۹۶	لمعه پنجم: در بیان طلب مال از حلال نمودن و قدر انفاق کردن است
	لمعه ششم: در بیان تجمل و زینت و ملبوسات فاخره و اسباب و خانه های نفیس
۲۰۱	و امثال اینهاست
۲۰۴	لمعه هفتم: در بیان فضیلت پاکیزه کردن بدن و بوی خوش کردن است
۲۰۵	لمعه هشتم: در مدح مطعومات لذیذه و مذمت ترک گوشت و حیوانی نمودن است
۲۰۸	لمعه نهم: در بیان حرمت غناست
۲۱۴	لمعه دهم: در بیان ذکر است
۲۲۱	در فضیلت مسجد و تصدق و انواع آن
۲۲۵	در جات مؤمنان
۲۲۶	در مشکلات، مصیبتها و اندوه مؤمنان
۲۲۹	در رقت قلب و تضرع و گریستن
۲۳۱	ثمره اول: خوف ورجاست
	ثمره دوم: در بیان بعضی از قصص خایفان که تذکراحوال ایشان موجب تنبه
۲۳۵	مؤمنان است

۲۴۴	ثمره سیم: در مدح مخالفت نفس و خواهشهای آن و مذمت متابعت هواهای نفسانی
۲۴۵	در امانتداری

باب اول: در مذمت دنیا ۲۴۹

باب دوم: در بیان تمثیلی چند که پیشوایان دین در مذمت دنیا برای تنبیه غفلت زنگان مسالک حیرت بیان فرموده‌اند در مذمت دنیا ۲۵۵

	تمثیل اول: در بیان آن که هر چند آدمی به دنیا بیشتر مشغول می‌گردد
۲۵۵	خلاصی از آن دشوارتر است
۲۵۶	تمثیل دوم: در بیان آن که هر چند تحصیل دنیا بیشتر می‌نماید حرص بر آن زیاده می‌شود
۲۵۶	تمثیل سیم: در بیان آن که ظاهر دنیا خوشایند و باطنش کشنده است
۲۵۶	تمثیل چهارم: در بیان فبا و سرعت انقضای دنیا
۲۵۶	تمثیل پنجم: در بیان بیوفایی دنیا
۲۵۶	تمثیل ششم: در بیان کیفیت نجات از دنیا
۲۵۶	تمثیل هفتم: در بیان پستی دنیا، و آن که سربلندی در این خانه پست ضرر می‌رساند
۲۵۷	تمثیل هشتم: در بیان سوء عاقبت دنیا
	تمثیل نهم: در بیان آن که دنیا و آخرت بایکدیگر جمع نمی‌شوند، و محبت
۲۵۷	دنیا مانع تحصیل خیرات و سعادات است
۲۵۷	تمثیل دهم: در ذکر تمثیلاتی که مشتمل است بر توضیح عیبهای بسیار از دنیا
۲۵۷	قصه بلوهر و یوداسف

باب سوم: در بیان معنی دنیا است ۳۱۶

۳۲۱	خصلت اول: محبت مال و جمع کردن درهم و دینار از روی حرص
۳۲۳	خصلت دوم: محبت جاه و اعتبارات باطل دنیا است
۳۲۵	خصلت سیم: تواضع و فروتنی و شکستگی است نزد خدا و خلق، و رفع تکبر از خود نمودن
۳۳۱	در مدح و مذمت غنا
۳۳۶	در مدح کفاف
۳۳۷	در عمل صالح و خالص و کار برای آخرت کردن
۳۳۹	در تضرع، گریستن، یاد مرگ و گنجایش مؤمنان

۳۴۱	در خلوص نیت و ملاحظه جلال خداوند
۳۴۲	در توصیف جهنم
۳۵۰	در توصیف بهشت
۳۵۸	در پندگیری از مشایعت جنازه
۳۵۹	خصلت اول: بسیار خندیدن به عبث
۳۶۱	خصلت دوم: کُفَل و سستی در عبادت است
۳۶۲	بی اعتنائی به شان دنیاگرایان
۳۶۳	در محاسبه نفس
۳۶۶	خصلت اول: حیاست
۳۶۷	خصلت دوم: عفت شکم است از محرّمات و مکروهات و شبهات
۳۶۹	خصلت سیم: عفت فرج است از محرّمات و مکروهات و شبهات
۳۷۲	خصلت چهارم: نگاه داشتن چشم است از محرّمات و مکروهات
۳۷۴	نجم اول: در بیان فضیلت دعا و فواید آن است
۳۷۶	نجم دوم: در توضیح مجملی از شرایط و آداب دعا است
۳۸۳	و بر این مضامین احادیث بسیار است
۳۸۵	او البته مقبول است و رد نمی شود
۳۸۷	نجم سیم: در بیان سبب مستجاب نشدن بعضی از دعاها
۳۹۳	برکات مؤمن برای خاندان و همسایگانش
۳۹۳	در فضیلت نماز شب
۳۹۸	در هشجاری جمادات
۳۹۸	در تاثیر عمل انسان بر آبادانی زمین
۴۰۰	در گریه زمین بر مرگ مؤمن
۴۰۷	در فضیلت اذان و اقامه
۴۰۸	عبادت در جوانی و یاد خدا در میان غافلان
۴۱۰	در همنشینی بانیکان و بدان در اطعام مؤمنان
۴۱۴	در مذمت پرگوئی و سخن دروغ
۴۱۵	ینبوع اول: در بیان اکرام پیران مسلمانان است

۴۱۶		ینبوع دوم: در بیان فضیلت قرآن و حامل آن و بعضی از فضایل آیات و سُوراست
۴۱۶		ساقیه اول: در فضیلت قرآن است
۴۱۶		ساقیه دوم: در بیان فضیلت حاملان قرآن است
۴۱۸		ساقیه سیم: در بیان صفات قُرّای قرآن و اصناف ایشان است
۴۲۳		ساقیه چهارم: در بیان آداب خواندن قرآن است
۴۲۶		ساقیه پنجم: در کیفیت ختم قرآن است
۴۲۷		ساقیه ششم: در ثواب تعلیم و تعلم و حفظ قرآن است
۴۲۸		ساقیه هفتم: در ثواب قرائت قرآن است
۴۳۰		ساقیه هشتم: در بیان فضیلت تلاوت از قرآن و نگاه داشتن قرآن است
۴۳۰		ساقیه نهم: در بیان فضایل و فواید بعضی از آیات و سور کریمه قرآنی است
		ینبوع سیم: در بیان مجملی احوال سلاطین و امرا و معاشرت نمودن با ایشان
۴۵۳		و عدل و جور ایشان است
۴۵۳		جدول اول: در بیان عدل و جور ایشان است
		جدول دوم: در بیان کیفیت معاشرت ارباب حکم است با رعایا، و بیان حقّی چند که
۴۵۶		رعایا بر ایشان دارند
		جدول سیم: در بیان ثواب اعانت مؤمنان و اذخالی سرور در قلب ایشان و رفع ظلم از
۴۵۷		ایشان نمودن است، و مذمت کسی که قادر بر نفع ایشان باشد و به ایشان نفع نرساند
		جدول چهارم: در بیان مذمت تحقیر و ایذای مؤمنان، و راندن ایشان از درگاه خود، و دشنام دادن
۴۶۱		و اهانت نمودن و زدن و سایر انواع ظلم است
		جدول پنجم: در حقوق پادشاهان، و رعایت نمودن ایشان، و دعا کردن برای
۴۶۴		صلاح ایشان، و متعرض سطوات ایشان نشدن است
		جدول ششم: در بیان مفاسد قرب پادشاهان و عدم اعتماد بر تقرب ایشان، و نهی از اعانت ظالمان
۴۶۶		و راضی بودن به ظلم ایشان، و خوردن طعامهای ایشان و مدح کردن ایشان است
		جدول هفتم: در بیان جهتی چند است که به آن جهات، به خانه حکام
۴۶۹		و امرا می توان رفتن
۴۷۰		در کج خلقی و حسن خلق
۴۷۳		در فضیلت نماز جماعت و بهره مندی از مسجد

۴۷۹	در تقوا و ورع
۴۸۲	در حلم، بردباری و فرو خوردن خشم
۴۹۰	در تقوا و ورع
۴۹۳	در حلم، بردباری و فرو خوردن خشم
۵۰۰	در صبر و یقین
۵۰۵	در غنا و بی نیازی
۵۰۵	در این که خداوند به دل انسانها می نگرد
۵۰۶	در راستگویی، دروغگویی و شنیدن باطل
۵۱۲	فصل اول: در بیان مذمت غیبت و حرمت آن است
۵۱۶	فصل دوم: در بیان معنی غیبت است
۵۱۸	فصل سیم: در بیان فردی چند از غیبت که علما استثنا کرده اند
۵۲۱	فصل چهارم: در حکم شنیدن غیبت است
۵۲۳	فصل پنجم: در کفاره غیبت و توبه از آن است
	فصل ششم: در مذمت بهتان و متهم ساختن مؤمنان و گمان بد بردن
۵۲۴	به ایشان است
	فصل هفتم: در بیان مذمت حسد است که منشأ اصلی غیبت در اکثر
۵۲۶	ناس همین است
۵۲۷	در مذمت سخن چینی
۵۲۸	در مذمت دورویی
۵۲۸	در رازداری
۵۲۹	در دشمنی و عداوت
۵۳۲	مصباح اول: در مذمت تکبر است
۵۳۵	مصباح دوم: در بیان انواع تکبر است
۵۳۷	مصباح سیم: در علاج تکبر است
۵۳۷	مصباح چهارم: اصلاح سریره است
۵۳۸	مصباح پنجم: در بیان شالووشی است

در پشم پوشی و بدعت‌های صوفیه	۵۳۹
هدانا الله وایاکم الی الصراط المستقیم	۵۴۵

باب اول: در بیان فضیلت اذکاری است که مخصوص به وقتی

نیست	۵۴۷
------------	-----

فصل اول: در فضیلت تسبیحات اربعه است	۵۴۷
---	-----

فصل دوم: در ثواب تهلیل است و ثواب انواع آن	۵۴۹
--	-----

فصل سیم: در فضیلت تسبیح است	۵۵۲
-----------------------------------	-----

فصل چهارم: در فضیلت تحمید است و انواع محامد	۵۵۴
---	-----

فصل پنجم: در فضیلت استغفار است	۵۵۵
--------------------------------------	-----

فصل ششم: در فضیلت اذکار متفرقه است	۵۵۷
--	-----

باب دوم: در بیان اذکاری که مخصوص وقتی چندند	۵۶۰
---	-----

فصل اول: در تعقیب نماز صبح و نماز شام است و اذکاری که در صبح و

شام باید خواند	۵۶۰
----------------------	-----

فصل دوم: در اذکار و ادعیه که عقیب هر نماز باید خواند	۵۶۴
--	-----

فصل سیم: در تعقیب مخصوص نماز ظهر است	۵۶۷
--	-----

فصل چهارم: در بیان تعقیب مخصوص نماز عصر است	۵۶۸
---	-----

فصل پنجم: در بیان تعقیب مخصوص نماز خفتن است	۵۶۹
---	-----

فصل ششم: در بیان سجده شکر است	۵۷۰
-------------------------------------	-----

فصل هفتم: در بیان اذکاری است که در هنگام خواب باید خواند	۵۷۳
--	-----

پیشگفتار مؤلف

بسم الله الرحمن الرحيم

لآلی حمد، و جواهر ثنا، تحفه بارگاه جلال کبریای حکیمی که الواح ارواح قابله نوع بشر را که مظهر غرایب صنع قضا و قدر است به صیقل مواظ دلیزیر و حکمت‌های بی نظیر جلا داده، عکس‌پذیر صفات کمال و چهره گشای نعوت جلال خویش گردانیده و چشمه‌های حقایق از لسان مجزبان انبیا و اصفیا بر یساتین قلوب صافیه و مزارع صدور زاکیه ارباب فطنت و دکا جاری ساخته، الوان زیاده‌ای محبت و انواع گل‌های معرفت دمانید. و صلوات نامحدود بر زُبد عالم وجود و صاحب مقام محمود و باعث ایجاد سبع طباق و متمم صحیفه مکارم اخلاق، مقدس جنابی که از خزانه فیض ازلی به تشریف شریف آنک ایلی خلق عظیم سرافراز است، و امت نوازی که از وفور شفقت و مرحمت، به منقبت حریص علیکم بالمؤمنین رؤوف رحیم ممتاز است. اعنی سید - المرسلین، و فخر العالمین، و شفیع المذنبین، و رحمه الله علی الأولین و الآخرین، محمد بن عبدالله خاتم النبیین.

و درود نامحدود بر آل اطهار و اهل بیت اختیار او که به نور تولایشان قنادیل دل‌های محبان روشنی بخش زمین و آسمان گردیده، و از شعله خورشید محبتشان به مقتضای سیماهم فی و جوههم من اثر السجود صبح صادق یقین و ایمان از جبین شیعیان دمیده. خصوصاً سید اوصیا، و امام اتقیا و فریادرس روز جزا و محرم سُرادیق لو کشف الغطا، باب مدینه علم، و لنگر سفینه حلم، اعنی: ولی الله المرتضی، و سیف الله المنتضی، امیر المؤمنین و یعسوب المسلمین، أسد الله الغالب، و شهاب الله

الثاقب، سید الوصیین، علی بن ابی طالب،، صلوات الله علیهم اجمعین و لعنه الله علی أعدائهم ابد الابدین. اما بعد: مستمد فیوض ازلی، محمد باقر بن محمد تقی، عفی الله عن جرائمهما، به موقف عرض برادران

ایمانی و دوستان روحانی می‌رساند که: چون حکیم، علیم، نفوس بشری را بر وفق حکمت کامله و مصلحت شامله به عوایق غفلات و علایق شهوات مبتلا گردانیده، حیرت زدگان به وادی بیخبری و جهالت، و مدهوشان شراب بغی و ضلالت را از مواظظ حسنه و نصایح جمیله چاره نیست، که شاید از خواب غفلت بیدار و از مستی حیرت هشیار گردند، لاجرم حکیم علی الاطلاق، کلام معجز نظام خویش را به نصایح شافیه و امثال و حکم وافیه مشحون گردانیده و پیشوایان راه دین و راهنمایان مسالک یقین را به این شیمه کریمه امر فرموده که ما قال الله تعالی: ادع الی سبیل ربک بالحکمه والموعظه الحسنه و جادلهم بالتی هی أحسن.

و در کلام وافیه هدایت جناب بارفعت رسالت پناهی، و اهل بیت کرام او صلوات الله علیهم اجمعین، خطب و مواظظ و وصایا فوق حد و احصا وارد شده و اکثر طالبان هدایت به اعتبار عدم انس به لغت عرب از فواید و منافع آنها محروم اند.

لهذا این بی بضاعت را به خاطر فایز رسید که وصیتی که حضرت سید المرسلین صلی الله علیه و آله برگزیده اصحاب و زبده اتباع خود - ابوذر غفاری رضوان الله علیه - را فرموده اند، چون جامعترین اخباری است که در این باب از ینابیع وحی و الهام مأثور گردیده و بر اکثر مکارم اخلاق حسنه و محاسن اوصاف جمیله اشتمال دارد، ترجمه نمایم و مقید به رنگینی عبارات و حسن استعارات نگردیده، به عبارات قریبه به فهم، مضامین آن را ادا کنم و آنچه محتاج به تفسیر و تبیین باشد و اشکال آن منحصر در عدم فهم لغت نباشد، بر وجه ایجاز متوجه حل آن بشوم تا کافه مؤمنان و عامه شیعیان را از این مایده سبحانی و عایده ربانی بهره فاضل و نصیب کامل بوده باشد.

و چون از فضل شامل سبحانی امید دارم که موجب حیات قلوب و ارواح مرده دلان سرای غرور گردد، آن را به عین الحیات مسمی گردانیدم.